

№ 39

04.03.2024

**Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів
України**

Департамент запобігання промислового забрудненню
та кліматичної політики,
вул. Митрополита Василя Липківського, 35, м. Київ,
03035, тел. (044) 206-33-24

info@mepr.gov.ua

***Коментарі та пропозиції до проекту Закону України
«Про основні засади державної кліматичної політики»***

Шановна пані/ Шановний пане!

Центром екологічних ініціатив "Екодія" було розглянуто оприлюднений Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України 5 лютого 2024 року проект Закону України «Про основні засади державної кліматичної політики»

За результатами аналізу Центром екологічних ініціатив "Екодія" було підготовлено коментарі та пропозиції, які надаються у Додатку 1 нижче.

З будь-яких запитань, будь ласка, звертайтеся на pol@ecoaction.org.ua, vb@ecoact.org.ua.

З повагою,

Виконавча директорка

ГО "Екодія"

Полуніна О. В.

Коментарі та пропозиції до проєкту Закону
 “Про основні засади державної кліматичної політики”

Порівняльна таблиця:

Формулювання в проєкті Закону:	Пропозиція щодо змін:
<p>Стаття 3. Принципи державної кліматичної політики</p> <p>Державна кліматична політика ґрунтується на наступних принципах: [...]</p> <p>9) ~~перестороги~~, який передбачає вжиття превентивних заходів та прийняття рішень на основі наукових даних та передбачень щодо можливих негативних впливів на клімат та довкілля; [...]</p> <p>12) справедливої трансформації, за яким державна кліматична політика сприяє забезпеченню гідного життя та чесного заробітку усім працівникам та спільнотам, на яких вплине процес переходу до низьковуглецевого розвитку та кліматичної нейтральності, шляхом створення «зелених» робочих місць;</p>	<p>Стаття 3. Принципи державної кліматичної політики</p> <p>Державна кліматична політика ґрунтується на наступних принципах: [...]</p> <p>9) превентивності, який передбачає вжиття запобіжних заходів та прийняття рішень на основі наукових даних та передбачень щодо можливих негативних впливів на клімат та довкілля; [...]</p> <p>12) справедливої трансформації, за яким державна кліматична політика сприяє забезпеченню гідного життя та чесного заробітку усім працівникам та спільнотам, на яких вплине процес переходу до низьковуглецевого розвитку та кліматичної нейтральності, шляхом створення «зелених» робочих місць;</p>
<p>Стаття 3. Принципи державної кліматичної політики</p> <p>Державна кліматична політика ґрунтується на наступних принципах: [...]</p> <p>14) сталого розвитку, за яким державна кліматична політика відповідає загальним цілям сталого розвитку, забезпечуючи баланс між екологічними, економічними та соціальними аспектами;</p>	<p>Стаття 3. Принципи державної кліматичної політики</p> <p>Державна кліматична політика ґрунтується на наступних принципах: [...]</p> <p>14) сталого розвитку, за яким державна кліматична політика відповідає глобальним цілям сталого розвитку ООН, забезпечуючи баланс між екологічними, економічними та соціальними аспектами;</p>

	<p>Коментар: пропонується уточнити (в запропонованому або іншому форматі), що мова йде про цілі сталого розвитку, проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1.</p> <p>Також доцільно додати визначення сталого розвитку у статті 1 законопроекту, оскільки дане поняття може трактуватися стейкхолдерами по-різному.</p>
<p>Стаття 3. Принципи державної кліматичної політики</p> <p>Державна кліматична політика ґрунтується на наступних принципах: [...]</p> <p>16) фінансової підтримки, за яким забезпечується достатнє фінансування заходів, спрямованих на пом'якшення зміни клімату або адаптації до неї;</p>	<p>Коментар: словосполучення "достатнє фінансування" є оціночним та створює можливості для різного трактування щодо обсягу фінансування, яке має забезпечуватися державою. Окрім цього не зрозуміле співвідношення із п.3 ч.2 ст. 21, яка передбачає, що державна підтримка здійснюється за допомогою "відшкодування <u>частини вартості</u> заходів, спрямованих на пом'якшення зміни клімату та/або адаптації до неї".</p> <p>У зв'язку з цим пропонується прописати принцип 16 наступним чином: "фінансової підтримки, за яким забезпечується <u>часткове</u> фінансування заходів, спрямованих на пом'якшення зміни клімату або адаптації до неї;"</p>
<p>Стаття 4. Цілі державної кліматичної політики</p> <p>[...]</p> <p>4. Середньострокові цілі державної кліматичної політики встановлюються Довгостроковою стратегією та охоплюють: [...]</p> <p>2) збільшення частки використання відновлюваних джерел енергії в загальному обсязі виробленої електричної енергії;</p>	<p>Стаття 4. Цілі державної кліматичної політики</p> <p>[...]</p> <p>4. Середньострокові цілі державної кліматичної політики встановлюються Довгостроковою стратегією та охоплюють: [...]</p> <p>2) збільшення частки використання відновлюваних джерел енергії в загальному обсязі виробленої електричної енергії та тепла;</p> <p>Коментар: декарбонізація теплопостачання, в якому провідну роль мають відіграти відновлювані джерела енергії, збереження та модернізація систем центрального опалення в населених пунктах, також є надзвичайно важливою для досягнення кліматичної нейтральності.</p>

<p>Стаття 4. Цілі державної кліматичної політики</p> <p>[...]</p> <p>4. Середньострокові цілі державної кліматичної політики встановлюються Довгостроковою стратегією та охоплюють: [...]</p> <p>б) збільшення обсягів парникових газів, які видаляються з атмосфери.</p>	<p>Стаття 4. Цілі державної кліматичної політики</p> <p>[...]</p> <p>4. Середньострокові цілі державної кліматичної політики встановлюються Довгостроковою стратегією та охоплюють: [...]</p> <p>б) збільшення обсягів парникових газів, які видаляються з атмосфери природними екосистемами за рахунок їхнього збереження та відновлення;</p> <p>7) збільшення частки угідь екстенсивного використання (сіножатей, пасовищ) у структурі земель сільськогосподарського призначення, а також розвиток сільського господарства з використанням більш екологічних практик (органічне, регенеративне землеробство тощо);</p> <p>8) збільшення площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду, інших природоохоронних територій, а також законсервованих деградованих земель сільськогосподарського призначення;</p> <p>9) відмову від передачі під інші форми землекористування земельних ділянок, багатих на ґрунтовий вуглець, а саме торфовищ, степів та лук, крім випадків, коли така передача здійснюється у разі наявності суспільної потреби за відсутності інших територіальних альтернатив.</p> <p><i>Коментар: середньострокові цілі державної кліматичної політики обов'язково повинні включати чітко прописані цілі із збереження та відновлення природних екосистем як найважливіших поглиначів парникових газів, а також інших заходів у секторі "Землекористування, зміни у землекористуванні та лісове господарство" (ЗЗЗЛГ), що ведуть до зменшення викидів і збільшення абсорбції, відповідно до зобов'язань в межах "Рамкової конвенції ООН про зміну клімату" та Паризької угоди.</i></p> <p><i>Відповідно до пункту 1d статті 4 "Рамкової конвенції ООН про зміну клімату" сторони "сприяють раціональному використанню поглиначів і накопичувачів усіх парникових газів [...], включаючи біомасу, ліси, океани та інші</i></p>
--	--

	<p>наземні, прибережні і морські екосистеми, а також, у відповідних випадках сприяють їх охороні і підвищенню якості і співпрацюють у цьому напрямку”.</p> <p>Пункт 1 Статті 5 Паризької угоди зазначає, що сторонам “слід вживати дії для збереження та збільшення, у разі необхідності, поглиначів і накопичувачів парникових газів, як викладено у пункті 1 d) статті 4 Конвенції, включаючи ліси.” Збільшення поглинання в секторі ЗЗЛГ повинне відбуватися шляхом збільшення площі територій та об’єктів природно-заповідного фонду, збільшення площі старовікових лісів, а також консервації деградованих та тих, які використовуються із порушенням законодавства, земель.</p>
<p>Стаття 5. Управління у сфері зміни клімату</p> <p>Управління у сфері зміни клімату у межах своїх повноважень здійснюють:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Кабінет Міністрів України; 2) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища; 3) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику економічного, соціального розвитку і торгівлі, державну промислову політику, державну політику у сфері технічного регулювання, державних та публічних закупівель; 4) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності в зазначених сферах, трансферу (передачі) технологій, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю закладів освіти, підприємств, установ та організацій, які надають послуги у сфері освіти або провадять іншу діяльність, пов’язану з наданням таких послуг, незалежно від їх підпорядкування і форми власності; 	<p>Коментар: попри те, що законопроектом передбачається кроссекторальний підхід до формування кліматичної політики, дана стаття 5 не відображає та не забезпечує в належній мірі необхідної кроссекторальності.</p> <p>В статті виокремлено, що управління у сфері зміни клімату (на рівні міністерств), окрім Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, здійснюють: Міністерство економіки України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство енергетики України. Однак при цьому не враховується критично важлива роль інших міністерств для належного кроссекторального втілення кліматичної політики (серед яких Міністерство аграрної політики та продовольства України, Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство охорони здоров’я України та ін.) Пропонується змінити підхід до забезпечення кроссекторальності державної кліматичної політики та визначити відповідального віце-прем’єр-міністра, який/яка би забезпечував/ла кроссекторальність ведення кліматичної політики. Такий підхід також відповідатиме Екологічному договору України, розробленому Міжнародною робочою групою щодо екологічних наслідків війни у лютому 2024 року, а саме рекомендації №33 щодо зеленого відновлення: “Наприклад, це можна зробити, включивши кліматичну політику та зелену реконструкцію до портфеля чинного віцепрем’єр-</p>

<p>5) центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики в електроенергетичному, ядерно-промисловому, вугільно-промисловому, торфодобувному, нафтогазовому та нафтогазопереробному комплексі;</p> <p>6) інші органи державної влади відповідно до закону;</p> <p>7) органи місцевого самоврядування.</p> <p>[...]</p>	<p><i>міністра з необхідним спеціалізованим персоналом. Або ж це можна зробити, створивши нову посаду з питань кліматичної політики та зеленої реконструкції на рівні віцепрем'єр-міністра, але забезпечивши при цьому тісну співпрацю між різними профільними міністерствами."</i></p> <p><i>Окрім цього, в законопроекті відсутнє забезпечення кроссекторального підходу на рівні Верховної Ради України, що є надзвичайно важливим для прийняття кліматичного законодавства.</i></p>
<p>Стаття 7. Наукове забезпечення досягнення цілей державної кліматичної політики</p> <p>[...]</p> <p>3. Наукове забезпечення державної кліматичної політики здійснюється через співпрацю з академічними, науковими та дослідницькими установами, а також з міжнародними науковими організаціями та експертами.</p> <p>[...]</p> <p>6. Завдання Науково-експертної ради з питань зміни клімату та збереження озонового шару включають:</p> <p>розгляд наукових висновків звітів Міжурядової групи експертів з питань зміни клімату та наукових кліматичних даних та інформації, зокрема щодо України;</p> <p>науковий супровід та надання пропозицій, у тому числі підготовка звітів, щодо кліматичних цілей, політик та заходів, відстеження їх впровадження та прогнозування у сфері зміни клімату, а також відповідності національних цілей, політик та заходів міжнародним зобов'язанням України;</p> <p>сприяння обміну інформацією про наукові досягнення у сфері моделювання, оцінки та моніторингу, перспективних досліджень та інновацій, спрямованих на скорочення викидів парникових газів та збільшення абсорбції поглиначами;</p>	<p>Стаття 7. Наукове забезпечення досягнення цілей державної кліматичної політики</p> <p><i>Коментар 1: необхідно вказати суб'єкта, який відповідальний за здійснення співпраці задля отримання наукового забезпечення.</i></p> <p><i>Коментар 2: в статті не визначено яка співпраця має відбуватися між Науково-експертною радою з питань зміни клімату та збереження озонового шару та Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів.</i></p>

<p>наукове обґрунтування прогнозування у сфері зміни клімату, шляхів і способів досягнення кліматичних цілей; інформування, підвищення обізнаності населення та просвіта з питань зміни клімату та її наслідків, а також розвиток діалогу та співробітництва між науковими установами з питань зміни клімату. здійснення оцінки державних політик на відповідність цілям та принципам державної кліматичної політики відповідно до статті 22 цього Закону. інші завдання, визначені положенням про Науково-експертну раду з питань зміни клімату та збереження озонового шару. 7. Положення про Науково-експертну раду з питань зміни клімату та збереження озонового шару затверджується Верховною Радою України. 8. Науково-експертна рада з питань зміни клімату та збереження озонового шару підзвітна Верховній Раді України та регулярно її інформує про результати своєї роботи.</p>	
<p>Стаття 18. Організаційно-економічні механізми та інструменти досягнення цілей низьковуглецевого розвитку України</p> <p>1. Функціонування організаційно-економічних механізмів досягнення цілей низьковуглецевого розвитку України здійснюється шляхом:</p> <p>[...]</p> <p>б) стимулювання здійснення діяльності, спрямованої на збільшення абсорбції поглиначами парникових газів;</p>	<p>Стаття 18. Організаційно-економічні механізми та інструменти досягнення цілей низьковуглецевого розвитку України</p> <p>1. Функціонування організаційно-економічних механізмів досягнення цілей низьковуглецевого розвитку України здійснюється шляхом:</p> <p>[...]</p> <p>б) стимулювання здійснення діяльності, спрямованої на збільшення абсорбції поглиначами парникових газів за рахунок збереження та відновлення природних екосистем, створення нових територій природно-заповідного фонду, запровадження більш екологічних сільськогосподарських практик, консервації деградованих земель;</p> <p><i>Коментар: стимулювання потребують заходи, спрямовані на збільшення абсорбції, саме у секторі ЗЗЗЛГ за рахунок екосистем. Абсорбція за рахунок екосистем повинна бути визначена стратегічно пріоритетною відповідно до цілей Паризької угоди, міжнародних договорів і національних цілей щодо збереження біорізноманіття.</i></p>

<p>Стаття 20. Інструменти стимулювання населення для впровадження заходів, спрямованих на пом'якшення зміни клімату або адаптації до неї [...]</p> <p>2. З метою популяризації питань необхідності впровадження заходів, спрямованих на пом'якшення зміни клімату або адаптації до неї, використання низьковуглецевих технологій, органи державної влади та органи місцевого самоврядування:</p> <p>[...]</p> <p>5) забезпечують створення показових екологічно безпечних об'єктів інфраструктури;</p> <p>6) вживають інші заходи для стимулювання населення до впровадження заходів, спрямованих на пом'якшення зміни клімату або адаптації до неї.</p>	<p>Стаття 20. Інструменти стимулювання населення для впровадження заходів, спрямованих на пом'якшення зміни клімату або адаптації до неї [...]</p> <p>2. З метою популяризації питань необхідності впровадження заходів, спрямованих на пом'якшення зміни клімату або адаптації до неї, використання низьковуглецевих технологій, органи державної влади та органи місцевого самоврядування:</p> <p>[...]</p> <p>5) забезпечують створення показових екологічно безпечних та кліматично-нейтральних об'єктів інфраструктури;</p> <p>6) забезпечують та сприяють створенню нових територій природно-заповідного фонду, а також консервації деградованих земель;</p> <p>7) забезпечують та сприяють переходу фермерів та землевласників до більш екологічних практик у сільському господарстві;</p>
<p>Стаття 21. Фінансування досягнення цілей державної кліматичної політики [...]</p> <p>2. Державна підтримка реалізації заходів, спрямованих на пом'якшення зміни клімату та/або адаптації до неї, здійснюється шляхом:</p> <p>[...]</p> <p>8) створення сприятливих умов для здійснення трансферу технологій та локалізації виробництва обладнання у сферах відновлюваної енергетики, енергоефективності та декарбонізації промисловості;</p> <p>9) інших форм фінансування, передбачених законодавством.</p>	<p>Стаття 21. Фінансування досягнення цілей державної кліматичної політики [...]</p> <p>2. Державна підтримка реалізації заходів, спрямованих на пом'якшення зміни клімату та/або адаптації до неї, здійснюється шляхом:</p> <p>[...]</p> <p>8) створення сприятливих умов для здійснення трансферу технологій та локалізації виробництва обладнання у сферах відновлюваної енергетики, енергоефективності та декарбонізації промисловості;</p> <p>9) створення фінансових стимулів для приватних землевласників та громад, які надають землі під створення території та об'єктів природно-заповідного фонду, проводять консервацію деградованих земель, а також заходи з відновлення деградованих торфовищ;</p> <p>10) створення фінансових стимулів для землевласників, які зберігають на своїх ділянках природні угіддя (пасовища, сіножаті, торфовища, самосійні ліси);</p> <p>11) інших форм фінансування, передбачених законодавством.</p>